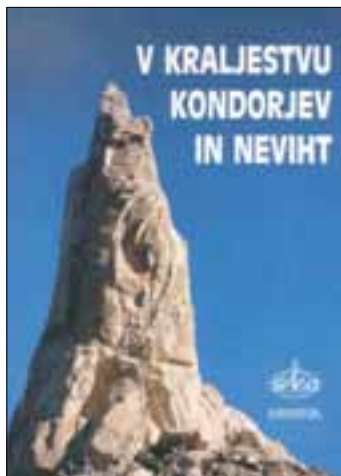

Glas iz dežele viharjev

V kraljestvu kondorjev in neviht, uredil Marijan Eiletz, Slovenska kulturna akcija, Buenos Aires in Mohorjeva družba, Celje, 2001

Več kot pol stoletja je minilo, odkar so, daleč od svoje domovine, v Argentini, v Bariločah takratni »šumski bratje«, slovenski izseljenski zanesenjaki, ustanovili svoje planinsko društvo. Povojni čas, nekatere že predvojna revščina, je pot zanesla v neznanе kraje – toda, vajeni pokrajine svoje domovine, so poiskali gore in sneg. In tako se je močna skupina naselila v Bariločah. Začeli so zahajati na bližnje vrhove, vse višje in dlje, smučati in plezati preko najdrznejših sten, prečiti brezkončne ledenike Celinskega ledu, se zaganjati v mogočne stolpe Patagonije. Razmere, v katerih so opravili prve vzpone, so bile skromne – ko sta Dinko Bertonecelj in France Jerman leta 1952 preplezala slavni Slovenski zvonik (Campanile Esloveno, do takrat je veljal za »nepremagljivega«), sta porabila le par klinov. Prvi zares odmeven vzpon pa je bil osvojitve vrha San Valentín, najvišje patagonske gore, ki iz Celinskega ledu sega preko štiri tisoč metrov visoko. Nanj sta stopila Dinko Bertonecelj in Tonček Pangerc, ki ga je žal kasneje v po-

gorju Paine zasul znežni plaz. Z novo generacijo alpinistov, v kateri sta posebej odmevna brata Skvarča, so se začele številne uspešne odprave na t. i. Celinski led oziroma v osrčje Južnega patagonskega ledu, tudi rojaki iz Buenos Airesa so tako, četudi daleč od gora, zahajali na argentinski jug in zahod.

Knjiga V kraljestvu kondorjev in neviht je izjemno obsežna, preko štiristo strani velikega Formata, tako da zajema resnično velik del dogajanja preteklih petdesetih let. Gradivo, ki je urejeno kronološko, je večinoma povzeto iz objav v Zborniku Svobodne Slovenije in nekaterih drugih izseljenskih izdaj. Med članki je nekaj Fotografskega gradiva, ki je predvsem dokumentarnega značaja, barvna priloga na začetku knjige pa gradivo še lepo dopolni. Bralec pa žal nekoliko pogreša zemljevidov – le en samcat, pa še ta dokaj majhen, je objavljen v knjigi, kar za nepoznavalca predstavlja precejšnjo težavo. Območje je izjemo obsežno, gorá brez števila, nekoliko v pomoč je sicer satelitski posnetek Južnega patagonskega ledu. Toda prav gotovo je kdo od teh obiskovalcev belih, vetrovnih Kordiljer vrisal svoje poti tudi na zemljevid. Škoda – za nas, ki smo preko deset tisoč kilometrov stran, bi inFormacija, kje kaj je, resnično pomenila pomemben drobec v celotni sliki slovenskega dogajanja v Argentini.

Kako knjigo brati? Najbolj pogumni se je bodo lotili kar od začetka, glede na naslove pa si seveda lahko bralec izbere katerokoli poglavje – gre za zaključene zgodbe, poročila, prispevke, tudi literarno navdahnjena razmišljanja, ki so samostojno izhajali v prej omenjenih izdajah. Na koncu je dodan še pregled pomebnejših vzponov. V vsakem primeru pa bo bralec začutil, kako so bili ti ljudje, daleč od rodne zemlje, povezani med seboj, kako tudi domovine niso pozabili. In vsakem koraku so poudarjali slovenstvo, splezali Slovenski zvonik, zgradili Slovensko pot, Slovensko kočó. Na novo osvojene vrhove

so poimenovali po preminulih prijateljih, soplezalcih. V kraljestvu kondorjev in neviht, orkanskih belih viharjev, ki so dnevno prihrumeli s Pacifika, so se žal dogajale tudi nesreče ...

Knjiga je posvečena dr. Vojku Arku (umrl leta 2000), duši vsega »andinističnega« dogajanja v Bariločah, vestnemu kronistu, organizatorju, ne nazadnje pisatelju, saj je večje vrtel pero in lepo zabeležil mnoge dogodke. Brez njega bi velik del zgodovine naših izseljencev lahko kaj hitro utonil v pozabo. Doktor, kot so mu rekli, pa je zapisoval, spodbujal k pisanju tudi tiste, ki sta jim vrv in cepin v rokah bila bolj domača kot pero, popravljal in pilil, da je tudi na papirju ostalo nekaj za naslednje generacije. Želel si je, da bi ob petdesetletnici bariloškega SPD izšel zbornik – ni ga dočkal, je pa zato zdaj izšla knjiga, ki v marsičem presega želeni zbornik.

V Sloveniji o dogajanju v Argentini dolga leta nismo vedeli niti nismo smeli vedeti kaj dosti. Po skrivnih poteh je do nekaterih prišla že leta 1956 izdana knjiga Dhau-lagiri, kjer Dinko Bertonecelj, najboljši slovenski argentinski alpinist tistega časa, popisuje svojo udeležbo na himalajski odpravi – bil je prvi slovenski himalajec. Nekaj inFormacij je prihajalo prek družinskih vezi, precej let kasneje, ko so bila huda vojna in povojna leta že nekoliko bolj oddaljena, je tudi rodna domovina o teh ljudeh izvedela nekaj več. Dr. Vojko Arko je redno pošiljal sporočila našemu kronistu Franciju Savencu, tudi Planinski vestnik je priobčil nekatere vesti, po osamosvojitvi Slovenije tudi nekoliko bolj obširno in pogosto.

V kraljestvu kondorjev in neviht je tako preko petdeset let, vzporedno z dogajanjem doma, v Sloveniji, nizala uspehe, predvsem seveda v Andih, skupina navdušencev, ki so iz ljubezni do gora v mnogih podvigih dosegali visoko raven tudi v svetovnem smislu. Ne nazadnje so argentinski Slovenci prispevali dva člana v argentinske odprave v Himalajo (Dinko Bertonecelj, Dhau-lagiri, in Jurje Skvarča, Everest). Tudi kasnejše

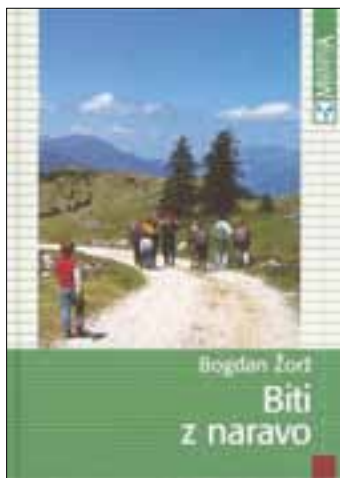
generacije so ostale zveste usmeritvi svojih očetov, o čemer najbolje priča Monika Kambič, rojena v Argentini, v zadnjih letih nekajkrat najboljše slovenska alpinistka.

Velika knjiga (tudi po Formatu) je tako končno zajela pomembne dogodke v polstoletni zgodovini »andinizma«, v katero so se dostojno zapisali tudi sinovi slovenske zemlje, živeči v njihovem vzhodu. »Bariloški čudež« je lep zgled, kako navdušenje, dobra volja in sodelovanje prinesejo bogate sadove.

Marjan Bradeško

Biti z naravo

Bogdan Žorž, **Biti z naravo**, Mohorjeva družba, 2001.

Bit(i) je bistvo, je vsebina in je narava. Bit planinstva, gornišтва in alpinizma je vsekakor narava. Če smo zanjo usposobljeni in če jo želimo spoznati takšno, kot je, in ne takšne, kot si jo zamišljamo. »Iz medsebojne bližine sva zrla v daljino kraljestvo kamnite lepote, v pobočja miru in tišine ...« (Betka Vrbovšek, Pot). Pobočja so najzahtevnejši del gore: vzhodje je prijazno, saj tam spočitati začujemo in radostni končujemo, vrh pa je tako ali tako vrh–unec. Vmes, med vzhodom–vrhom–vzhodom pa je uživaško garanje. Zgodba, ki jo doživljamo na vsa-

ki turi, se odvija tudi v vsakodnevem življenju. In to dogajanje, zlasti pobočnih zgodb, je zapisal Bogdan Žorž, diplomirani univerzitetni psiholog, ki ga v planinski organizaciji poznamo kot predavatelja teme Psihologija vodenja za vodnike Planinske zveze Slovenije.

Po velikosti drobna knjižica je, tako kot vsak sodoben nahrbtnik, sestavljena iz vsaj dveh delov (številčnejše dodatke bo vsakdo odkrival sam!). K hrbitišču in v osi težišča sodi prvi del, ki ga predstavljata poglavji **Človek in Narava – človekova učiteljica**, prijateljica, zdraviteljica in duhovna vodnica, na dno, kjer je praktičen predalnik, pa različne tehnike in vaje, ki skušajo razložiti vez med človekom in naravo. Vez pa rabi pritrdišče in verjame, da bodo to starši, stari starši, prijatelji, mentorji planinskih skupin in vodniki Planinske zveze Slovenije. Knjiga bo zaradi že utrte Cornellove uporabnosti postala spremljevalka in vodnica marsikaterega vrtca, šole in mladinskega odseka.

In katere so tiste vaje, ki življenjska pobočja spreminjajo v drobne vrhunce in vzhodne radosti? Najprej je opisana vaja z naslovom **Kaj vidiš?** (poveča otroško zanimanje za vse, kar lahko v naravi vidijo), zatem **Kaj slišiš?**, sledijo pa **Pesem stopinj** (vaja ubranosti), **Razgled** (za vzpodbujanje zavesti, kako je napor za človeka nekaj koristnega in da smo za vsak smiselni napor nagrajeni), **Pogled z višine** (pogoda dojeti, kaj v resnici pomeni, kadar poudarjamo človekovo majhnost), **Voda** (meditativna vaja o spoštovanju človekove osebnosti), **Storž** (za vzpodbujanje razmišljanja in vodenja pogovora ob preprosti temi), **Prijateljstvo** (za spoznavanje izkušnje pravega prijateljstva), **Sloga** (vaja sporazumevanja), **Noč ima svojo moč**, **Strah**, **Slepa steza** (vaja pristnega stika z naravo in utrjevanja življenjskih izkušenj), **Stena** (za iskanje stika s samim seboj) in **Skriti koticček** (za poglobljeno doživljanje narave).

Vaje so opremljene z napotki in komentarji. Rezultati v obliki doži-

vetij pa so tako ali tako avtorsko delo – zaščiteno z vsakokratnim odhodom v naravo. Vaje zelo izdatno vsebinsko dopolnjujejo pesmi Betke Vrbovšek (Prostor pod soncem, Oblaki, Vrtnica, Travnica, Razvalina, Kalužnice, Dež, Pot, Cvetoče drevo, Macesna, Otrok, Drevo, Labod in Skala) in drugih avtorjev, pa tudi odlomki proznih besedil, ki poskrbijo za sceno prostora. Za njen opis si bomo izposodili utrinek iz intervjuja Nele Malečkar z Meto Hočevnar v marčevskem Ampaku, ki je svoj (in tudi naši!) prostor opisala kot »prostor sprave in zavetja, prostor miru, ki ima pravo ozračje, da lahko izjemno dobro razmišljaš, kjer ti misel hitreje teče. Ta prostor te vzpodbuja in ti omogoča, da sam sebe definiraš in ti dokaz, da se je nekaj zgodilo. Zaradi prostora verjameš dogodku.« K resničnosti pa seveda prispevajo tudi pomenljive Fotografije Janka Jermonna, Otona Naglosta in Alenke Veber.

Humanizacija planinstva, kot to imenuje mag. Franjo Krpač, je v alpski Sloveniji na predvečer mednarodnega leta gora dobila nov izziv. Naj bo ta izziv tak, da bo dosegljiv vsem nam na vsakem koraku. Še zlasti pa otrokom, mladostnikom in mladim, ki svojo pot in bit pogumno iščejo.

Borut Peršolja

Dvoživke in plazilci v očeh znanosti

Prva številka lanskega letnika (2, 2001) Biote, revije za biologijo in ekologijo, ki jo izdajata Društvo za proučevanje ptic in varstvo narave ter Društvo varuhov okolja Radodiv, prinaša deset prispevkov s 1. mednarodnega znanstvenega srečanja o biologiji in ekologiji gorskih dvoživk in plazilcev, ki je bilo že septembra 2000 v Nazarijah. Sodelovali so poznavalci življenja teh pogosto po nepotrebnem zastopanih gorskih živali iz številnih evropskih držav, pa tudi iz ZDA. Zanimivi so članki o višinski razporedi-